

НАЗВИ ГОРОДИНИ У РОМАНІ НАТАЛКИ СНЯДАНКО

«ГЕРБАРІЙ КОХАНЦІВ»

Тетяна Марченко,

м.Суми (Україна)

Дослідження лексичної системи мови - явище постійне, безперервне, цікаве у своєму розвитку та змінах. Лексична система української мови – найбагатша та найчутливіша з усіх мовних систем, бо слугує щоденним знаряддям для кожного мовця.

Назви городніх культур є системою давньою за своїм походженням, якій притаманна певна консервативність, сталість, однак варіативність лексичних одиниць відповідно до регіонального вжитку становить неабиякий інтерес для дослідження.

Твори сучасної художньої літератури є джерелом фактичного матеріалу для вивчення лексико-семантичних груп, особистість автора твору – завжди яскравий виразник регіонального варіанту цієї групи.

Письменники, змальовуючи побут, звички, традиції сучасних українців, не можуть уникнути використання назв городніх культур як невід'ємної складової життя суспільства.

У романі Наталки Сняданко «Гербарій коханців» (2011) назви городини припасовано до подій та умов людського співіснування, що свідчить про глибоке занурення цієї лексики у свідомість і дійових осіб твору, і авторки.

Письменниця є мовною представницею західноукраїнського діалекту, що відображено у формах назв городини: «Він ... нечутно міняв попільнички, готував каву, *салатки* і *фасольку* по-бретонськи»; «Двічі на рік уся парафія ... допомагала його родині садити і копати *бульбу*»; «Заглиблюючись у читання, вона могла не відчувати запаху пригорілої *бульби* на кухні» [1; с.37, 88, 161].

Проте вживання лексеми *бульба* не є послідовним: «було ще щось, що не вивітрилося з часом і пробивалося навіть крізь нагромадження аміачних випарів і гнилизни прілої минулорічної *картоплі* з підвалів»; «*Картопляне пюре* слід було вживати без молока і масла, масло додавалося лише в макарони»;

«обговорення якогось надзвичайного рецепту квашення капусти чи приготування *картоплі*» [1; с. 51, 74, 229].

Авторка вдало використовує назви городніх культур та їхні похідні для метафоричного опису героїв твору: «...здавалося, от-от вдасться почути, навіть як розплющуються *огірок* між скибками хліба на канапках у тістечках товстеньких чоловіків у костюмах»; «Ореста, пропахлого брудною електричкою і ковбасою з *часником* із чужої канапки»; «Любощі зі Степаном – як проста селянська їжа, шматок сала з *цибулею*, який може смакувати страшенно десь у полі, коли ти дуже голодний, але за вишуканим столом, накритим крохмальною білою скатертиною, така їжа зайва...»; «зникав у майстерні, вибігаючи лише для того, щоб понюхати якийсь зогнилий *помідор* чи курячу лапку»; «Смак сала, ковбаси, *цибулі* і навіть варених яєць, який був тут таким особливим, мабуть, через втому від фізичної праці»; «побачив перед собою ненабагато молодшого за себе чоловіка, який, *побуряковілий* від хвилювання, ніби школяр, зажовував запах алкоголю хвойною гілочкою»; «відмовлялися від пропонуваної сусідами по подорожі ковбаси з *часником*» [1; с.42, 53, 140, 182, 189, 221, 257].

Риси характеру дійових осіб, душевні стани також виписано за допомогою назв городини:

- ностальгія за Батьківщиною: «тета таки зорала *город* і засіяла на ньому привезену з України *кукурудзу* і непопулярний у тій місцевості (Франція) *буряк*» [1; с.129];

- мрійливість: «уявляли собі перед сном духів і привидів, які блукають поміж розвішаними на горищі сплетеними в косу *голівками часнику* і *оберемками любистку*» [1; с.58];

- неохайність чоловіка і почуття відрази до нього: «А поряд могли опинитися хліб, *салат*, баняк зі свіжим борщем» [1; с.184]; «у прилиплому над губою Ореста шматочку *петрушки*» [1; с.155]; «кінчає просто на сумку з *кабачками*» [1; с.204];

- недоліки виховання: «Підозріла поступливість батьків у питаннях миття рук і навіть *овочів* із грядки, під час споживання цих *овочів* навіть у тому варіанті,

який вважався помитим, завжди поскрипував пісок на зубах» [1; с.190]; «... де їхні односельці вирощували *овочі*. Був саме період дозрівання *кабачків*, насаджених поміж *кукурудзою*, і Орест запропонував зірвати собі кілька на вечерю. *Кабачків* було так багато, що навряд чи господарі помітять втрату» [1; с.201];

- відчуття небезпеки: «вона раз по раз боязко озиралася, у шурхоті *кукурудзяних стебел* їй вчувалися кроки розлючених господарів; Орест з Іриною забрели у густу *кукурудзу*, намагаючись...не перечепитися об розгалужене по землі *бадилля*; Ірина так і не наважилася зірвати жодного *кабачка*» [1; с.202];

- хитрість: «їздив до Польщі купувати *цибулю*; Орест їхав на закупи *цибулі*, але разом з гомеопатичною нафтою купував кілька штучних членів, вібратори, збуджуючі краплі, еротичну білизну, ховав це все під *цибулю* і таким чином перевозив через кордон» [1; с.243].

Завдяки використанню назв городніх та трав'яних культур при читанні твору задіюються не тільки зорові, але й смакові та нюхові рецептори: «І дружини варять суп із *печерицями*, рясно додаючи до нього сушеного *любистку* та *чебрецю*» [1; с.134]; «Перше, що засвідчило Олені її вагітність, був смак *кавуна* на вустах», «Олена відчула на вустах незвичний серед зими присмак *кавуна*» [1; с.210-211].

Таким чином, роман Наталки Сняданко «Гербарій коханців», як і багато інших творів, наповнений назвами городніх культур, що свідчить про активне функціонування цієї групи лексики в сучасній українській мові.

Література

1. Наталка Сняданко. Гербарій коханців. Харків: КК «Клуб Сімейного Дозвілля». 2011.272с.